Raadsvoorstel

Raadsvergadering d.d.	:	10 december 2026
Afdeling	:	Maatschappij en Ruimte
Portefeuillehouder	:	Wethouder L.J.J.M. Wijnen-Koenen
Onderwerp	:	Energiestrategie 2027 – 2030 gemeente Bergeijk
Betreffend onderdeel programmabegroting	:	Taakveld 7 "Volksgezondheid en milieu"

Samenvatting
De gemeenteraad heeft gevraagd om de energieambities van Bergeijk opnieuw te bekijken. Uit onderzoek blijkt dat de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn niet haalbaar is. Daarom wordt voorgesteld deze ambitie te vervangen door het streven om in 2050 energieneutraal te zijn en hiervoor de Energiestrategie 2027-2030 vast te stellen. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zijn betrokken bij het opstellen van deze nieuwe koers. De strategie sluit aan bij de uitgangspunten die daarbij naar voren kwamen, zoals betaalbaarheid, betrouwbaarheid, een toekomstbestendige energievoorziening en een zorgvuldige omgang met de leefomgeving.

Inleiding
De gemeenteraad heeft op 26 september 2024 met een motie verzocht de ambitie "Bergeijk energieneutraal in 2030" te herijken, alternatieve mogelijkheden voor energieopwekking te onderzoeken en inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties daarbij te betrekken. Naar aanleiding hiervan is onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van de huidige ambitie en zijn verschillende toekomstscenario's voor de energievoorziening onderzocht. Daarnaast is een uitgebreid participatietraject doorlopen waarin inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties hun wensen, zorgen en aandachtspunten hebben meegegeven.
Uit het onderzoek blijkt dat de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn niet haalbaar is. Tegelijkertijd laten de resultaten zien dat energieneutraliteit in 2050 een realistische ambitie is die aansluit bij de landelijke klimaatdoelstellingen. De Energiestrategie 2027-2030 vertaalt deze inzichten, samen met de opbrengsten uit de participatie, naar uitgangspunten, een nieuwe ambitie, en strategische keuzes voor de ontwikkeling van het energiesysteem in Bergeijk. De strategie biedt daarmee een kader voor gemeentelijke keuzes op het gebied van energiebesparing, warmte, duurzame energieopwekking, netcongestie, lokaal eigendom en energie-infrastructuur.

Voorstel
1. De Energiestrategie 2027-2030 gemeente Bergeijk vast te stellen.
2. De ambitie vast te stellen dat de gemeente Bergeijk ernaar streeft om in 2050 energieneutraal te zijn en daarmee de ambitie "Bergeijk energieneutraal in 2030" te vervangen.
3. Het college opdracht te geven de uitgangspunten, keuzes en ambities uit de Energiestrategie actief te vertegenwoordigen bij externe ontwikkelingen, waaronder de ontwikkeling van het zoekgebied Bergeijk Zuid-West (de Pielis).

Beoogd effect
Met de vaststelling van de Energiestrategie geeft de gemeente Bergeijk richting aan de ontwikkeling van een betrouwbaar, betaalbaar en toekomstbestendig energiesysteem. De Energiestrategie legt een realistische ambitie vast en biedt een kader voor de positie van de gemeente in regionale en provinciale energieontwikkelingen.

Argumenten

1.1 De Energiestrategie geeft richting aan de energietransitie in Bergeijk

De energietransitie raakt steeds meer gemeentelijke opgaven zoals woningbouw, economische ontwikkeling, mobiliteit, leefbaarheid en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De beschikbaarheid van energie en netcapaciteit is steeds vaker bepalend voor de vraag of nieuwe woningen, bedrijven of maatschappelijke voorzieningen gerealiseerd kunnen worden. De Energiestrategie biedt een samenhangend kader om deze opgaven integraal af te wegen. Daarnaast stelt de Energiestrategie een realistische ambitie en geeft het richting aan de keuzes die de gemeente de komende jaren maakt op het gebied van energiebesparing, warmte, duurzame energieopwekking, energieopslag en het toekomstig energiesysteem. Daarbij erkennen we de omvang van de energieopgave, maar houden we ook rekening met de beschikbare middelen, capaciteit, netcongestie en de invloed die de gemeente daadwerkelijk heeft. Hierdoor ontstaat een strategie die richting geeft aan de lange termijn, terwijl tegelijkertijd concrete stappen worden gezet in de komende jaren.

1.2 De Energiestrategie is gebaseerd op onderzoek en participatie.

Voor het opstellen van de strategie zijn de haalbaarheid van de bestaande energiedoelstelling en verschillende toekomstscenario's onderzocht (bijlage 4). Daarnaast zijn inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties op meerdere momenten betrokken (bijlage 5, 6 en 7). De opbrengsten uit deze trajecten zijn verwerkt in uitgangspunten voor de ontwikkeling van het toekomstige energiesysteem. Uit het participatietraject blijkt bijvoorbeeld dat betaalbaarheid, een betrouwbaar energiesysteem, beperkte overlast voor de leefomgeving en een zorgvuldige omgang met het landschap belangrijke aandachtspunten zijn voor inwoners. Op basis van deze uitgangspunten zijn de ambities en beleidskeuzes uitgewerkt. Hierdoor is de Energiestrategie niet uitsluitend gebaseerd op technische analyses, maar ook op de waarden en belangen die tijdens het participatieproces naar voren zijn gekomen. Daarmee vormen onderzoek en participatie gezamenlijk de basis van de Energiestrategie.

1.3 De Energiestrategie sluit aan bij actuele ontwikkelingen in het energiesysteem.

De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de wereld van de energietransitie sneller verandert dan verwacht. Netcongestie heeft directe gevolgen voor woningbouw, economische ontwikkeling en verduurzaming. Tegelijkertijd ontwikkelen technologieën zoals batterijsystemen, energieopslag en energiegemeenschappen zich snel en verandert wet- en regelgeving regelmatig. De Energiestrategie houdt rekening met ontwikkelingen zoals netcongestie, elektrificatie van warmte en mobiliteit, de invoering van de Energiewet en de toenemende samenhang tussen energie-, ruimte- en economische vraagstukken. Daarmee heeft de gemeente een actueel kader dat ruimte biedt om op nieuwe ontwikkelingen in te spelen.

2.1 Een ambitie van energieneutraliteit in 2050 is realistisch en uitvoerbaar.

Uit de uitgevoerde analyse blijkt dat de huidige ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn niet haalbaar is. Om energieneutraal te worden moet niet alleen meer duurzame energie worden opgewekt, maar moeten ook gebouwen worden geïsoleerd, aardgas worden vervangen door alternatieve warmtevoorzieningen en vervoer verder elektrificeren. Deze ontwikkelingen vragen tijd, investeringen en aanpassingen in de energie-infrastructuur. Daarnaast vraagt de energietransitie om veranderingen in het gedrag en keuzes van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Het streven naar energieneutraliteit in 2050 sluit aan bij de verwachte ontwikkeling van de energievraag, de mogelijkheden voor energiebesparing en de potentie voor duurzame energieopwekking binnen de gemeente. Daarmee is het een ambitie die richting geeft en tegelijkertijd realistisch en uitvoerbaar is. Deze benadering sluit ook aan bij de uitkomst van het participatietraject, waarin een ruime meerderheid van de deelnemers aangaf dat Bergeijk vooral moet kijken naar wat binnen de gemeente mogelijk en passend is.

2.2 De voorgestelde ambitie sluit het beste aan bij de uitgangspunten en de opbrengsten van de participatie.

In het onderzoek zijn verschillende scenario's voor de toekomstige energievoorziening verkend. Deze variëren van een scenario waarin de gemeente geen ambitie nastreeft voor lokale opwek van hernieuwbare energie tot scenario's met een hogere of juist lagere ambitie dan energieneutraliteit in

2050. De Energiestrategie kiest voor het streven naar energieneutraliteit in 2050, omdat dit het beste aansluit bij de uitgangspunten die samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zijn opgesteld. Deze ambitie draagt bij aan een betaalbare, betrouwbare en toekomstbestendige energievoorziening, vergroot de mogelijkheden om vraag en aanbod van energie lokaal op elkaar af te stemmen en sluit aan bij de landelijke klimaatdoelstellingen. Tegelijkertijd houdt deze ambitie rekening met de uitvoerbaarheid van de opgave, de impact op de leefomgeving en het belang van een rechtvaardige en gedragen energietransitie.

2.3 De nieuwe ambitie biedt duidelijkheid voor inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners.
Met het vaststellen van een nieuwe ambitie ontstaat een helder perspectief voor de lange termijn. Dit biedt een basis voor gemeentelijk beleid en projecten en samenwerking met inwoners, ondernemers, energiecoöperaties, netbeheerders en andere overheden. De ambitie vormt daarmee een gemeenschappelijk vertrekpunt voor samenwerking en biedt richting voor keuzes die bijdragen aan de ontwikkeling van een betaalbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig energiesysteem.

3.1 Het wordt van de gemeente verwacht dat zij actief regie voert op de energietransitie.
Uit het participatietraject blijkt niet alleen dat inwoners een actieve rol van de gemeente verwachten, maar ook dat een ruime meerderheid de overheid als een van de belangrijkste verantwoordelijke partijen ziet voor het realiseren van de energietransitie. De gemeente wordt gevraagd om richting te geven, keuzes te maken, samenwerking te organiseren en ontwikkelingen niet af te wachten. Tegelijkertijd verwachten inwoners dat de gemeente deze keuzes zorgvuldig onderbouwt en inwoners blijft betrekken. Deze actieve rol wordt ook in de Energiestrategie benoemd, bijvoorbeeld bij energiebesparing, energiegemeenschappen, lokaal eigendom en ontwikkelingen voor duurzame energieopwekking.

3.2 De Energiestrategie vormt een kader voor ontwikkelingen waarbij de gemeente niet zelf aan zet is.
Niet alle ontwikkelingen binnen de energietransitie vinden plaats op initiatief van de gemeente. De Energiestrategie biedt een kader om ook bij ontwikkelingen van andere overheden of marktpartijen de belangen van Bergeijk te vertegenwoordigen en invloed uit te oefenen op de wijze waarop projecten worden vormgegeven. Met de Energiestrategie heeft de gemeente een duidelijk kader voor onderwerpen als lokaal profijt, zeggenschap, landschappelijke inpassing en de relatie met de lokale energiebehoefte.

3.3 Een actieve gemeentelijke rol is noodzakelijk bij de ontwikkeling van de Pielis.
De provincie Noord-Brabant voert de regie over de ontwikkeling van grootschalige zonne- en windenergie in het zoekgebied Bergeijk Zuid-West (de Pielis). Deze ontwikkeling kan grote gevolgen hebben voor het landschap, de leefomgeving en de toekomstige energievoorziening van Bergeijk. De Energiestrategie laat zien dat de gemeente waarde hecht aan lokaal profijt, lokaal eigendom, een koppeling met de lokale energievraag en een zorgvuldige inpassing in de omgeving. Ook uit het participatietraject blijkt dat inwoners het belangrijk vinden dat lokaal opgewekte energie zoveel mogelijk binnen de gemeente wordt benut en dat de opbrengsten van energieprojecten ten goede komen aan de lokale gemeenschap. Een actieve gemeentelijke rol is nodig om deze uitgangspunten binnen het provinciale proces te kunnen vertegenwoordigen en waar mogelijk uit te voeren.

3.4 Een actieve positie vergroot de mogelijkheden om de opbrengsten van de energietransitie lokaal te laten landen.
De Energiestrategie beschrijft een energietransitie die niet alleen duurzame energie oplevert, maar ook voordelen voor de lokale gemeenschap. Door actief invloed uit te oefenen op ontwikkelingen kan de gemeente sturen op lokaal eigendom, lokaal profijt en zeggenschap. Dat vergroot bijvoorbeeld de mogelijkheden voor deelname van inwoners en ondernemers in energieprojecten, het lokaal benutten of delen van energie via energiegemeenschappen en het realiseren van een meerwaarde voor de leefomgeving. Hierdoor kunnen maatschappelijke en economische voordelen van de energietransitie sterker ten goede komen aan inwoners, ondernemers en de lokale gemeenschap.

Kanttekeningen

1.1 De energietransitie ontwikkelt zich sneller dan de looptijd van de strategie.
Ontwikkelingen in technologie, wet- en regelgeving en het energiesysteem kunnen gevolgen hebben voor de keuzes die in de Energiestrategie zijn gemaakt. De afgelopen jaren hebben bijvoorbeeld laten zien dat onderwerpen als netcongestie, de afbouw van de salderingsregeling en de ontwikkeling van energieopslag in korte tijd grote invloed kunnen krijgen op lokaal energiebeleid. Daardoor kan het nodig zijn om prioriteiten, projecten of beleidskeuzes tussentijds aan te passen.
Dit risico wordt beperkt doordat de Energiestrategie een looptijd van vier jaar heeft en wordt uitgewerkt in tweejaarlijkse uitvoeringsprogramma's. Daarnaast worden de voortgang en relevante ontwikkelingen gemonitord en vindt er in 2030 een evaluatie plaats. Hierdoor kan de gemeente bijsturen op nieuwe ontwikkelingen.

2.1 Het behalen van energieneutraliteit in 2050 is ook afhankelijk van ontwikkelingen buiten de invloed van de gemeente.
De ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn vraagt niet alleen inspanningen van de gemeente, maar ook van inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, netbeheerders en andere overheden. Veel onderdelen van de energietransitie, zoals energiebesparing, verduurzaming van gebouwen, energiegemeenschappen en lokaal eigendom, kunnen alleen worden gerealiseerd wanneer betrokken partijen bereid zijn hieraan deel te nemen. Daarnaast zijn landelijke wet- en regelgeving, technologische ontwikkelingen en de uitbreiding van de energie-infrastructuur van grote invloed op de haalbaarheid van deze ambitie.
De ambitie is daarom nadrukkelijk een streven dat richting geeft aan keuzes en investeringen op de lange termijn. Het risico dat de ambitie niet volledig wordt bereikt is acceptabel, omdat de Energiestrategie zich richt op het zetten van concrete stappen binnen de mogelijkheden die de gemeente heeft.

3.1 Een actieve rol van de gemeente biedt geen volledige invloed op externe ontwikkelingen.
Bij ontwikkelingen zoals de Pielis ligt de formele regie niet bij de gemeente Bergeijk. Een actieve rol vergroot de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de ontwikkelingen en om te sturen op lokaal profijt, lokaal eigendom, landschappelijke kwaliteit en aansluiting bij de lokale energiebehoefte. Er blijft echter een risico dat niet alle gemeentelijke uitgangspunten volledig kunnen worden gerealiseerd.

3.2 Niet alle inwoners zijn het eens met de keuze voor grootschalige opwek van zonne- en windenergie in de Pielis.
Uit het participatietraject blijkt dat inwoners het over veel uitgangspunten eens zijn, maar verschillen van mening over de manier waarop deze moeten worden uitgewerkt. Vooral over grootschalige zonne- en windenergie lopen de opvattingen uiteen. Sommige inwoners zien deze technieken als een noodzakelijke bijdrage aan een toekomstbestendige energievoorziening, terwijl anderen zich zorgen maken over de gevolgen voor landschap, natuur, leefomgeving en gezondheid. Het is daarom belangrijk dat de gemeente de afweging maakt tussen belangen en uitgangspunten die op gespannen voet staan met elkaar.
Door keuzes zorgvuldig te onderbouwen, inwoners tijdig te betrekken en aandacht te besteden aan lokaal profijt, leefbaarheid en natuur, wordt gewerkt aan begrip voor de keuzes en draagvlak voor ontwikkelingen.

Juridische afweging
De Energiestrategie is een beleidsdocument en bevat geen direct bindende regels voor inwoners, bedrijven of andere partijen. De strategie vormt een kader voor toekomstige beleidsvorming, besluitvorming en de uitvoering van gemeentelijke taken binnen de energietransitie.

Financiën
Dit voorstel heeft geen financiële gevolgen. De uitvoering van de Energiestrategie vindt plaats via het Uitvoeringsprogramma Energiestrategie 2027-2028. Voor de activiteiten uit het uitvoeringsprogramma worden afzonderlijk middelen beschikbaar gesteld in de bestemmingsreserve duurzaamheid en klimaat via een raadsbesluit in Q2 2027. Financiële verantwoording gebeurt volgens de reguliere planning- en controlcyclus.

Maatschappelijk verantwoord inkopen
Er is geen sprake van een inkoop/aanbesteding naar aanleiding van dit voorstel.

Communicatie
Na vaststelling van de Energiestrategie worden inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, samenwerkingspartners en andere betrokkenen geïnformeerd over het besluit van de gemeenteraad. De Energiestrategie wordt gepubliceerd via de gemeentelijke communicatiekanalen en wordt online beschikbaar via de gemeentelijke website. Er zal een toegankelijke publieksversie van de Energiestrategie worden ontwikkeld, zodat de onderliggende onderzoeken, uitgangspunten, keuzes en afwegingen gemakkelijk in te zien en te begrijpen zijn. Er wordt bijzondere aandacht besteed aan de terugkoppeling richting deelnemers aan het participatietraject, zodat inzichtelijk is hoe hun inbreng is verwerkt in de uiteindelijke strategie.
Daarnaast volgt er een publiekssamenvatting van het participatierapport van bureau Afdeling Buitengewone Zaken in een format dat laagdrempelig en toegankelijk kan worden gedeeld met de deelnemers van het participatietraject en geïnteresseerden via de website en andere gemeentelijke kanalen.

Uitvoering
Na vaststelling van de Energiestrategie start het opstellen van het Uitvoeringsprogramma Energiestrategie 2027-2028. Dat wordt in Q2 ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. Concrete projecten die van belang zijn voor het uitvoeren van de Energiestrategie, zoals het Warmteprogramma en energiegemeenschappen, zijn daar onderdeel van.
De voortgang van de uitvoering wordt gemonitord en periodiek gerapporteerd aan de gemeenteraad. In 2028 vindt een evaluatie plaats van het eerste uitvoeringsprogramma. De Energiestrategie wordt in 2030 geëvalueerd en indien nodig geactualiseerd.

Bijlagen

- Raadsvoorstel Energiestrategie 2027 – 2030
- Raadsbesluit Energiestrategie 2027 – 2030
- Bijlage 1: Publieksversie Energiestrategie 2027 – 2030
- Bijlage 2: Rapportage onderzoek energiedoelstelling gemeente Bergeijk (Stantec)
- Bijlage 3: Onderzoeksverslag Energiestrategie Bergeijk (Afdeling Buitengewone Zaken)
- Bijlage 4: Resultaten van een inwonersraadpleging over de toekomst van energie in Bergeijk (Populytics)
- Bijlage 5: Participatieverslag Inloopsessies Energiestrategie Bergeijk

Burgemeester en wethouders van Bergeijk,

A.J.M. Ewalds
Gemeentesecretaris

W.J.G. Delissen – van Tongerlo
Burgemeester (wnd.)